

บทบรรณาธิการ

แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาที่เหมาะสมกับการจัดการศึกษาไทยในปัจจุบัน: “การประสานประยุกต์ภูมิปัญญาตะวันออก และวิทยาการตะวันตกเพื่อบูรณาการแห่งความเป็นมนุษย์”

ดร. ปริชญ์ ปรายบุญพร*
Prinn Prachayanuporn, Ph.D.

บทความนี้เป็นบันทึกสรุปข้อสังเกต ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวเนื่องจาก ความรู้และประสบการณ์ส่วนตัวที่ได้สะสมมา เกี่ยวกับปรัชญาที่เหมาะสมกับการจัดการศึกษา ไทยในปัจจุบันโดยจะจำกัดขอบเขตแนวคิด ในหัวข้อ “ปรัชญาการจัดการศึกษาที่ประสาน ประยุกต์ภูมิปัญญาตะวันออกและวิทยาการ ตะวันตกเพื่อบูรณาการแห่งความเป็นมนุษย์”

1. เป็นเวลากว่า 3 ศตวรรษที่แนวโน้ม การพัฒนากระแสหลักในทุกด้าน รวมทั้งในการ จัดการศึกษาได้อาศัยปรัชญาแนวคิดตาม ทฤษฎีจักรกลนิยม/วัตถุนิยม (mechanistic/ materialistic) เป็นแม่แบบเพราะเชื่อว่าสามารถ ปลดปล่อยประชาชนจากอำนาจกดขี่ของรัฐและ ศาสนจักร เพื่อนำความสุขความเจริญมาสู่คน แต่กลับนำความหายนะอย่างใหญ่หลวงมาให้

เกือบทั่วโลกทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมจนกระทั่ง “ความหวังอันแสนหวาน” ได้กลายเป็น “ฝันร้าย” ไป อย่างไม่น่าเชื่อ

2. ปรัชญาแนวคิดตามทฤษฎีจักรกล นิยม/วัตถุนิยม (mechanistic/materialistic) ซึ่ง เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 17 ตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ ว่า หากมีการพัฒนาด้านวัตถุให้เพียงพอ สภาพ ความเป็นอยู่ของประชาชนจะดีขึ้นและผลพวงที่ จะตามมาก็คือ คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในทำนอง เดียวกับสมมติฐานทางเศรษฐกิจตามทฤษฎี “การกระจายรายได้” (trickle down) ที่เชื่อว่า หากมีการสะสมทุนให้มากเพื่อประโยชน์ในการ ลงทุนและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแล้ว ประชาชนจะพลอยได้อานิสงค์จากความมั่งคั่ง นั้น

* ดุษฎีบัณฑิต (เกียรตินิยมดีเด่น) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสังคมระหว่างประเทศ (เน้นเอเซียแปซิฟิก) La Trobe University, ประเทศออสเตรเลีย
ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ โครงการบัณฑิตศึกษากการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA)

3. แนวคิดดังกล่าวทำให้แนวโน้มการพัฒนาเกือบทั่วโลกเป็นไปในลักษณะเน้นการพัฒนาเชิงเศรษฐกิจหรือการพัฒนาที่เน้นด้านวัตถุเป็นหลัก โดยไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบในทางสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม (human, social and ecological costs) เท่าที่ควร และผลที่ตามมาคือระบบย่อยต่าง ๆ ของการพัฒนารวมทั้งระบบการศึกษาได้พัฒนาขึ้นเพื่อรองรับและส่งเสริมปรัชญาแนวคิดในเชิงวัตถุนิยม รวมทั้งแนวคิดอื่น ๆ ที่ใกล้เคียงหรือเกี่ยวข้อง เช่น จักรกลนิยม (mechanistic) ทุนนิยม (capitalism) บันเทิงนิยม (hedonism) และโลกียนิยม (secularism) เพื่อผลประโยชน์เชิงพาณิชย์เสียส่วนมาก

4. ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน การจัดระบบการศึกษาซึ่งทำให้ผู้เรียนส่วนใหญ่มีจุดมุ่งหมายที่ประกาศนียบัตรหรือปริญญาบัตร เพื่อปรับเงินเดือนหรือตำแหน่งหรือเพื่อยกระดับสถานภาพทางสังคมมากกว่ามุ่งหาความรู้ ทำความกระจ่างแก่คำถามและความกังขาต่าง ๆ ซึ่งเกิดกับมนุษย์ (ขณะมีปฏิสัมพันธ์กับตนเอง กับเพื่อนมนุษย์ กับสัตว์โลกอื่น ๆ รวมทั้งสรรพสิ่งในจักรวาลบนหนทางการดำรงชีพอันยาวไกลท่ามกลางสภาพแวดล้อมและภูมิปัญญาที่สั่งสมมาตลอดกาลเวลาอันยาวนานของประวัติศาสตร์ในแต่ละท้องถิ่น) ในการแสวงหาความหมายที่แท้จริงของชีวิตอันเป็นแก่นของการศึกษา

5. เมื่อพิจารณาจากมุมมองการพัฒนาแบบองค์รวม (holistic model) จะเห็นว่าพัฒนาดังกล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นแบบแยกส่วนและเน้นการพัฒนาปัจจัยภายนอก ขณะเดียวกันปรัชญาการศึกษาที่เน้นทฤษฎีปัจเจกนิยม (existentialism) ให้ความสำคัญ

กับการพัฒนาโลกภายนอก (external world) มากกว่าโลกภายใน (internal world) และในสิ่งที่ป็นรูปธรรม (concrete) มากกว่านามธรรม (abstract) การพัฒนาด้านจิตใจ (spiritual) อันได้แก่จิตสำนึก จริยธรรม ศิลธรรม คุณธรรม ได้กลายเป็นมิติที่ขาดหายไปในงานพัฒนา การพัฒนาเช่นนี้เป็นการพัฒนาที่ไม่สมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ดังจะเห็นได้จากวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั่วโลก

6. ผลกระทบที่เกิดขึ้นทำให้เกิดคำถามและกระบวนทัศน์ใหม่ (paradigm shift) ในวงการพัฒนาทุกด้านรวมทั้งวงการศึกษาคือ เราควรเน้นบูรณาการแห่งความเป็นมนุษย์มากกว่าความก้าวหน้าทางวัตถุเป็นสำคัญ จะเห็นได้ว่าแม้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะล้ำหน้าไปเพียงใดและรวดเร็วขนาดไหนก็ตาม ทรายเท่าทุกวันนี้ยังไม่มีวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีใหม่ที่ใดที่สามารถประดิษฐ์เครื่องมือที่จะช่วยขจัดความเขลา ความโลภ ความยโส ความมัวเมาในตัณหา ความเกลียดชังและความหลง ซึ่งเป็นรากเหง้าของความทุกข์ ความไม่สงบและปัญหาารุนแรงต่าง ๆ ทางสังคมรวมทั้งปัญหาสิ่งแวดล้อมทุกวันนี้

7. คงไม่เกินความจริงหากจะสรุปว่า "มนุษย์อาจจะพิชิตดวงจันทร์ได้สำเร็จ แต่ยังคงล้มเหลวที่จะพิชิตดวงจิตของตนเอง" ดังที่ครั้งหนึ่งไอน์สไตน์เคยกล่าวว่า "วิทยาศาสตร์ถามว่าโลกคืออะไร" ในขณะที่ศาสนาสถามว่ามนุษย์และสังคมควรเป็นเช่นไร การพัฒนาที่สมบูรณ์จึงควรผสมความเจริญเติบโตทั้งในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งพัฒนาอย่างมากในโลกตะวันตก เข้ากับความเจริญก้าวหน้าในด้านจิตใจ ซึ่งมีแหล่งกำเนิดส่วนใหญ่ในโลกตะวันออก

8. แนวคิดที่เกิดขึ้นตั้งแต่ทศวรรษของปี 1970 เป็นต้นมารวมทั้งในวงการศึกษาคือแนวโน้มนำการพัฒนาแบบบูรณาการ (integrated approach) ซึ่งเน้นการพัฒนาในทุกด้านและโดยมีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง (people-centred development) การพัฒนารูปแบบนี้เน้นการพัฒนาที่สมดุล (balanced development) โดยให้ความสำคัญทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกตัวมนุษย์ ทั้งสิ่งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ อันมีองค์ประกอบพื้นฐานอย่างน้อย 6 ด้าน (1) กายภาพ (2) ชีวภาพ (3) จิตวิทยา (4) สังคม (5) ปัญญา (6) จิตสำนึก ซึ่งแวดล้อมด้วยปัจจัยภายนอกในระดับต่าง ๆ จากตนเองจนสุดโลก ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้มีมิติแห่งความกว้าง ลึก ละเอียด รอบ ยาว ไกล ไปจนสุดห้วงจักรวาล

9. ผลพวงที่เกิดจากแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาการพัฒนาที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลางในวงการศึกษปัจจุบันคือ ปรัชญาการจัดการศึกษาเน้น “ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน” (student-centred) โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนรู้จักมองกว้าง คิดไกล และใฝ่สูง เป็นผู้มีทั้งคุณธรรมและคุณภาพ เป็นคนดี เก่ง แข็งแรง (เข้มแข็ง) และมีความสุข ในกระบวนการแสวงหา (1) ความจริง (2) ความดี (3) ความงาม (4) ความรัก (5) ความสุข (6) ความสงบ ด้วยเหตุผลและความคิดวิจารณ์ญาณในการดำเนินชีวิต แก้ปัญหาและพัฒนาสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในทุกขั้นตอนของชีวิต ภายใต้สิ่งแวดล้อมของสังคมหนึ่ง ๆ ด้วยดี

10. เป็นที่ยินดีที่ศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้พัฒนาชุดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางขึ้นมา ด้วยวิธีการที่ว่า

“แก่นแท้ของการเรียนการสอนคือ การเรียนรู้ของผู้เรียน” อันประกอบด้วยวิธีการเรียนการสอนต่าง ๆ ดังสรุปได้ดังนี้ (1) ชรรษชาติและชีวิตช่วยให้เกิดการเรียนรู้ (2) พัฒนารอบด้าน วัดประเมินรอบด้าน (3) กิจกรรมเรียนรู้หลากหลาย จัดได้ทุกเวลา (4) ปฏิสัมพันธ์ ทำงานกลุ่ม ผูกปรับตน (5) บรรยากาศรื่นรมย์ จูงใจ (6) สื่อการเรียนปลุกเร้าให้เรียนรู้ (7) ครูรัก เข้าใจนักเรียน (8) สร้างสรรค์จุดเด่น ช่อมเสริมจุดด้อย (9) ผู้เรียนมีส่วนร่วมและได้รับการยอมรับ (10) บทเรียนฝึกฝนทักษะ ลักษณะกระบวนการคิด (รู้สึกและปฏิบัติ) (11) เลียนแบบ ริเริ่ม สร้างสรรค์ จินตนาการ (12) ฝึกซ้ำ นำทาง สร้างวินัย กล่อมเกลาคิดใจ (13) ฝึกสติ กิริยาวาจาดพัฒนาปัญญา ปลุกฝังคุณธรรม (14) เเชิญสถานการณ์ แก้ปัญหา (และพัฒนา) ด้วยตนเอง (และ ฯลฯ ตามที่ท่านจะพัฒนาต่อไป)

11. ชุดการเรียนซึ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอนนี้ประกอบด้วยกลยุทธ์ต่าง ๆ ซึ่งได้รับการวิจัยและพัฒนาขึ้นโดยผู้ทรงคุณวุฒิต่าง ๆ ในวงการศึกษ โดยมีศาสตราจารย์กิตติคุณสุมน อมรวิวัฒน์ เป็นผู้เชี่ยวชาญและที่ปรึกษา กลยุทธ์หลัก ๆ ประกอบด้วย (1) การเรียนรู้อย่างมีความสุข (2) การเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม (3) การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด (4) การเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย : ศิลปะดนตรี กีฬา (5) การเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย : การฝึกฝนกาย วาจา ใจ

12. มองในบริบทที่กว้างไกลออกไปจากการเรียนรู้ในระดับบุคคล คำถามชุดหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นมาในวงการพัฒนารวมทั้งการศึกษาโดยทั่วไปเป็นเวลากว่า 1 ศตวรรษและยังคงเป็น

คำถามที่ท้าทายต่อการหาคำตอบในการดำรงชีวิตอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์ปัจจุบันก็คือ (1) เอเชีย (หรือประเทศไทยโดยนัย) จะสามารถรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามท่ามกลางกระแสการพัฒนาไปสู่ความทันสมัยในปัจจุบัน? และ (2) เราจะผสมผสานค่านิยมของไทยซึ่งให้ผลดีต่อการพัฒนาเข้าไปในกระบวนการพัฒนาสู่ความทันสมัย (ซึ่งได้รับอิทธิพลส่วนใหญ่จากรูปแบบการพัฒนาที่แผ่ขยายเข้ามาจากตะวันตก) ได้อย่างไร? ในที่นี้จะกล่าวในแง่ปรัชญาการจัดการศึกษาเพื่อบูรณาการแห่งการพัฒนามนุษย์และสังคมเท่านั้น

13. เพื่อการรังสรรค์ภูมิปัญญาไปด้วยกัน ในที่นี้จะขอใช้การเสนอปัญหาและแสวงคำตอบตามวิธีการของโสเครตีส นั่นคือวิธีการเรียนรู้แบบ "ปุจฉาและวิสัชนา"

14. ปุจฉาที่หนึ่งก็คือ วัฒนธรรมและค่านิยมของเอเชีย (ไทย) สนับสนุนหรือขัดขวางการพัฒนา? วัฒนธรรมและค่านิยมหลัก ๆ ที่น่าจะนำมาพิจารณา เช่น (1) คำสอนทางศาสนาที่เน้นในเรื่องศีลธรรม ความยุติธรรม ความรัก ความเมตตา ความกลมกลืนกับสรรพสิ่ง ตลอดจนการแสวงหาเสรีภาพและสันติภาพที่แท้จริง (2) การส่งเสริมค่านิยมแบบศักดินา (3) สถาบันทางสังคมและวัฒนธรรมที่สนับสนุนระบบการปกครองแบบบิดาปกครองบุตร (4) การเชื่อเรื่องชะตาชีวิตและพรหมลิขิต (5) ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์หรือโชคลางของขลัง (6) การแบ่งแยกชนชั้นและการเลือกปฏิบัติ

15. ปุจฉาที่สองก็คือ จะประสานประยุกต์ค่านิยมตะวันตกเรื่องวัตถุนิยม ทุนนิยม บันเทิงนิยมและโลกนิยม กับค่านิยมตะวันออกเรื่องจิตวิญญาณ ศาสนาและวัฒนธรรม (กล่าว

ในเชิงเปรียบเทียบ) ได้อย่างไร

16. ปุจฉาที่สามก็คือ จะประสานประยุกต์ค่านิยมตะวันตกเรื่องปัจเจกชนนิยม สิทธิมนุษยชน ความเสมอภาค และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างสูงกับค่านิยมตะวันออกเรื่องครอบครัวนิยม การปกครองแบบบิดาปกครองบุตร ความจงรักภักดีต่อผู้มีอำนาจและความนิยมใช้คำสั่ง (กล่าวในเชิงเปรียบเทียบ) ได้อย่างไร?

17. ปุจฉาที่สี่ก็คือ จะประสานประยุกต์ค่านิยมตะวันตกเรื่องความสนใจและให้คุณค่าด้านเทคโนโลยี การใช้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ และสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากฝีมือมนุษย์กับค่านิยมตะวันออกเรื่องการใช้เหตุผลทางจริยธรรมและประวัติศาสตร์ การให้คุณค่าในเรื่องสุนทรียภาพและระบบสิ่งแวดล้อมโดยส่วนรวม (กล่าวในเชิงเปรียบเทียบ) ได้อย่างไร?

18. พื้นที่ว่างในข้อนี้เปิดกว้างสำหรับการวิสัชนาในหัวข้อที่ 14 - 17

19. หลังการวิสัชนาท่านอาจมีข้อสรุปที่เหมือนหรือแตกต่างกันกับข้อสรุปของผู้เขียนซึ่งมีดังนี้ (1) มนุษย์อาจพิชิตดวงจันทร์ได้สำเร็จ แต่ยังคงล้มเหลวที่จะพิชิตดวงจิตของตนเอง (2) อนาคตมนุษย์ขึ้นอยู่กับความมีจิตสำนึกด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ทั้งในระดับบุคคล ประเทศและระหว่างประเทศ และ (3) วิทยาศาสตร์ที่ปราศจากศาสนาเปรียบดังคนหาพิการ เช่นเดียวกับศาสนาที่ปราศจากวิทยาศาสตร์เปรียบดังคนตาบอด

20. วิธีที่จะประสานประยุกต์ภูมิปัญญาตะวันออกและวิทยาการตะวันตก เพื่อบูรณาการแห่งความเป็นมนุษย์อย่างง่าย ๆ วิธีหนึ่งก็คือ การประเมินค่านิยมที่มีอยู่ในสังคมตะวันออก

และตะวันตก โดยตระหนักถึงศักยภาพทั้งใน การสร้างสรรค์และวางกั้นหนทางสู่เป้าหมาย การพัฒนาและนำมาประยุกต์ใช้ในทางบวกทั้ง วงการศึกษาและวงการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนา โดยคำนึงถึงระบบค่านิยมและโครงสร้างทางสังคมที่มีอยู่โดยส่งเสริมในเรื่องต่อไปนี้ คือ (1) ค่านิยมทางจิตสำนึก ศีลธรรม จริยธรรมของบุคคลและสังคม (2) การพัฒนาที่สมดุล (3) คุณภาพชีวิตที่มีบูรณาการและยั่งยืน (4) เทคโนโลยีที่พิทักษ์สิ่งแวดล้อมและส่งเสริมค่านิยมด้านมนุษยธรรม และ (5) ความกตัญญูต่อ "แม่ธรณี" ที่พึ่งหนึ่งเดียวสำหรับลูกทุกคน

21. คำถามสำหรับประเทศไทยในการประยุกต์ใช้รูปแบบการพัฒนาแบบบูรณาการนี้ ก็คือ

(1) ทำอย่างไรจึงจะผนวกมิติต่าง ๆ (ดังกล่าวในข้อ 20 ข้างต้น) เข้าไปในปรัชญา การเรียนการสอนและโครงการพัฒนาต่าง ๆ อย่างสมดุลและได้ผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง

(2) ทำอย่างไรจึงจะสามารถกลั่นกรองเอาแก่นคำสอนที่ทรงคุณค่าทางศาสนา ออกมาสอดแทรกในการเรียนการสอน เพื่อให้สามารถประยุกต์ใช้กับยุคสมัยปัจจุบัน และส่งเสริมให้วงการศึกษาร่วมมรดกกับสถาบัน ศาสนาและสถาบันอื่น ๆ ทางสังคมให้คำสอนเชิงสร้างสรรค์เหล่านั้นเกิดเป็นอุดมการณ์หรือจิตสำนึกอันดีงามสากล เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาแก่ประชาชนในชาติร่วมกัน ทั้งนี้ควรตอบคำถามสำคัญอีกข้อในเรื่องนี้คือ สื่อมวลชน ควรมีบทบาทสำคัญในภารกิจนี้หรือไม่อย่างไร และวงการศึกษาร่วมมือประสานงานกับสื่อมวลชนในภารกิจดังกล่าวได้อย่างไร

(3) ทำอย่างไรวงการศึกษาค

สามารถเสริมสร้างค่านิยมและระบบการศึกษาที่จะช่วยให้คนไทยยังคงสภาพ "ครอบครัวที่อบอุ่น" ไว้ได้ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้านของสังคมไทย และสามารถป้องกันแก้ไขการเคลื่อนย้ายแรงงานไม่ว่าจากชนบทสู่เมืองหรือจากเมืองใหญ่ไปยังตลาดแรงงานต่างประเทศแบบชนิด "ไปตายเอาดาบหน้า"

(4) ทำอย่างไรวงการศึกษาคสามารถเผยแพร่ความคิดแก่ประชาชน โดยเฉพาะเยาวชนรุ่นใหม่ในการสร้างชุมชนที่เข้มแข็งสามารถพึ่งพาและพัฒนาตนเองอย่างยั่งยืนและคงความสัมพันธ์อันดีงามของสมาชิกในชุมชนได้ตามที่ได้กำหนดไว้เป็นเป้าหมายหลักประการหนึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 8 และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาวะวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจปัจจุบัน

(5) ทำอย่างไรการเรียนการสอนจะสามารถสอดแทรกปรัชญาการศึกษา ซึ่งจะส่งเสริมการปฏิรูประบบการเมืองการปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบในการบริหารการศึกษาให้ได้รัฐบาลและผู้บริหารในวงการศึกษาระดับต่าง ๆ บนพื้นฐานของหลักคุณธรรมและศีลธรรมเป็นสำคัญ ตลอดจนการทำหน้าที่และบทบาทเป็นผู้เอื้อประโยชน์ต่อประชาชนของผู้บริหารหรือผู้มีอำนาจ ขณะเดียวกันก็พยายามกระจายอำนาจสู่ปวงชนอย่างแท้จริง และสุดท้าย

(6) ทำอย่างไรจึงจะเสริมสร้างปรัชญาการศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาที่เน้นวิถีชีวิตและการยังชีพด้วยตนเองอย่างยั่งยืนของท้องถิ่น "เทคโนโลยีที่สร้างสรรค์" นั่นคือเทคโนโลยีที่มีลักษณะบันดาลใจให้เกิดสำนึกรับผิดชอบ บำรุงรักษาระบบสิ่งแวดล้อม สร้างความยุติธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมและสนองความ

ต้องการด้านร่างกายและจิตใจของประชาชนในเวลาเดียวกัน

22. อาจสรุปได้สั้น ๆ ว่าสำหรับการริเริ่มทุกอย่างในการพัฒนา สำหรับศตวรรษหน้าที่กำลังจะมาเยือน รวมทั้งการจัดการด้านการศึกษาเพื่อบูรณาการแห่งความเป็นมนุษย์ ประเทศไทยควรพิจารณาดำเนินการต่อไปนี้เป็น

(1) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เกี่ยวข้องในวงการศึกษาและประชาชนส่วนใหญ่ เพื่อให้การศึกษาสนองตอบความจำเป็นและความต้องการที่แท้จริงของพวกเขา

(2) การกระจายอำนาจให้แก่ผู้เกี่ยวข้องในวงการศึกษาในระดับต่าง ๆ และประชาชนในชุมชน เพื่อให้สามารถวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาของบุคคลและท้องถิ่นด้วยตนเอง

(3) นโยบายและโครงการพัฒนาด้านการศึกษาควรสะท้อน “ความอ่อนไหว” และ “ความเคารพ” ต่อเงื่อนไขทางสังคมและสถานการณ์ต่าง ๆ ทางวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลายของท้องถิ่น

กล่าวโดยสรุป คำอธิบายชี้แนะต่าง ๆ ตามความเห็นของผู้ชำนาญการหรือการตัดสินใจของผู้อยู่ในวงการศึกษา จากส่วนกลางหรือนอกท้องถิ่นอาจเป็นประโยชน์ต่อพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคนและต่อการพัฒนาของชุมชน แต่ความสำเร็จที่แท้จริงของการพัฒนาอันเกิดจากการศึกษานั้นจะต้องเกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมดำเนินการอย่างแข็งขัน และกว้างขวางทั้งในระดับบุคคลและชุมชนโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของจิตสำนึกของบุคคลแต่ละคน (ทั้งผู้เรียน-ผู้สอน ผู้พัฒนา-ประชาชน) ความตระหนักรู้ของส่วนรวม ความต้องการและทรัพยากรของท้องถิ่น การพึ่งพาตนเอง การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแบ่งปันผลประโยชน์ต่าง ๆ อย่างยุติธรรมและมีประสิทธิภาพประสิทธิผลตามความหวังและแรงบันดาลใจของผู้เรียนและประชาชนส่วนใหญ่ เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าอย่างแท้จริงและยั่งยืน นั่นคือ “การจัดการศึกษาอย่างไทย โดยคนไทย เพื่อความเป็นไท” นั้นเอง

เอกสารอ้างอิง

1. ศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. แก่นแท้ของการเรียนการสอนคือการเรียนรู้ของผู้เรียน. ไม่ได้ระบุสถานที่พิมพ์และปีที่พิมพ์.
2. ปริญญา ปราชญานุพร, ดร. การพัฒนาบรรอยต่อแห่งวัฒนธรรม: ภูมิปัญญาตะวันออก วิทยาการตะวันตก. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คปไฟ. 2539.

เอกสารแนะนำให้อ่านเพิ่มเติม

1. คณะศึกษา "การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์" ความฝันของแผ่นดิน. โดยความสนับสนุนของธนาคารกสิกรไทย 2540.
2. คณะศึกษา "การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์" ความจริงของแผ่นดิน. โดยความสนับสนุนของธนาคารกสิกรไทย 2541.
3. ประเวศ วะสี, ศ.นพ. การปฏิรูปการศึกษาไทย. อัมรินทร์การพิมพ์. 2541.

รูปแบบเนื้อหาวารสารพัฒนบริหารศาสตร์

ลักษณะของวารสาร

วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ เป็นวารสารวิชาการเพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการของอาจารย์ นักวิจัย และนักวิชาการของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และจากสถาบันต่าง ๆ

ข้อแนะนำทั่วไป

1. เรื่องที่จะตีพิมพ์ในวารสารนี้ต้องไม่เคยพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร รายงานหรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน (ยกเว้นมีการปรับปรุงใหม่ ที่แตกต่างไปจากต้นฉบับเดิมที่เคยตีพิมพ์แล้ว)
2. ต้นฉบับจะเป็นภาษาไทย หรือภาษาอังกฤษก็ได้ ทั้งนี้ต้องมีบทความทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ พร้อมหัวเรื่องและชื่อผู้เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษด้วย
3. บรรณาธิการมีสิทธิให้ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองแก้ไขต้นฉบับก่อนการตีพิมพ์ตามที่เห็นควร

ประเภทของผลงานที่จะรับตีพิมพ์

1. ต้นฉบับบทความวิจัย (Research paper)
2. บทความวิชาการ (Technical paper)
 - บทความทบทวนวรรณกรรม (Review article)
 - บทความวิชาการที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน (Teaching paper)
 - บทสัมภาษณ์ (Interview article)
3. บทความเสนอความรู้ทั่วไป (Special article)
4. จดหมายถึงบรรณาธิการ (Letter to editor)

การเตรียมต้นฉบับทั่วไป

1. ต้นฉบับต้องพิมพ์ในกระดาษขาว A4 พิมพ์หน้าเดียว โดยใช้ Microsoft Word
2. ถ้ามีรูป กราฟ หรือตาราง ให้แยกต่างหากจากเนื้อเรื่อง มีหมายเลขกำกับให้ตรงกับพื้นที่ ในเนื้อเรื่องที่เว้นไว้
3. ถ้ามีภาพประกอบควรเป็นภาพถ่ายขาว-ดำ ที่ชัดเจน หรือภาพสีในกรณีที่เป็น
4. ความยาวของบทความไม่ควรเกิน 15 หน้า
5. ส่งต้นฉบับจำนวน 1 ชุดมายังบรรณาธิการวารสาร พร้อมด้วยแผ่นดิสก์

การเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

- ให้เรียงลำดับดังนี้
1. ชื่อเรื่องและชื่อผู้เป็นเจ้าของบทความเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
 2. บทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษมีความยาวไม่เกิน 2 หน้ากระดาษ
 3. เนื้อเรื่องประกอบด้วยหัวข้อดังนี้
 - 3.1 ที่มาของการวิจัย บอกความสำคัญ ปัญหา และวัตถุประสงค์
 - 3.2 วิธีการวิจัย
 - 3.3 ผลการศึกษาวิจัย
 - 3.4 สรุป อภิปราย และเสนอแนะ
 - 3.5 เอกสารอ้างอิงหรือบรรณานุกรม

การอ้างอิงเอกสารในบทความทุกประเภท

1. ในเนื้อเรื่อง ให้ใช้ระบบ นาม-ปี เอกสารภาษาไทยใช้ชื่อต้น เอกสารภาษาอังกฤษใช้ชื่อสกุล ถ้านามมีเกิน 2 จะใช้เฉพาะชื่อแรกตามด้วย "และคณะ" ถ้าเป็นภาษาอังกฤษใช้ "et al."

ตัวอย่าง

1. Sven-Olof Ryding, 1992. **Environmental Management Handbook**, Amsterdam, IOS Press.
2. จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ, 2506, สมเด็จพระบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพกับกระทรวงมหาดไทย, พระนคร, โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
3. Neugraten BL., et al., 1961, "The Measurement of Life Satisfaction" **J. of Gerontology**, 134, pp. 134-143.
4. นภาพรณี ทะวานนท์, 2539, "การตั้งครุฑที่ไม่พึงประสงค์และยุติการตั้งครุฑ: ประเด็นท้าทายนโยบายการให้บริการของรัฐ" **วารสารการวิจัยระบบสาธารณสุข** 4 (1), pp. 45-54.

ส่งต้นฉบับที่บรรณาธิการวารสารพัฒนบริหารศาสตร์
สำนักงาน อาคาร 6 ชั้น 1
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ถ.เสรีไทย คลองจั่น บางกะปิ กทม. 10240
โทร. 3777400-19, 3779660-9 ต่อ 2381
โทรสาร 3741546

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

ต้นฉบับบทความวิชาการที่ลงตีพิมพ์ในวารสารพัฒนบริหารศาสตร์ ปีที่ 40 ฉบับที่ 3 พ.ศ.2543 นี้ ได้รับการอ่านตรวจจากผู้ทรงคุณวุฒิ ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

1. รศ.วัฒนา ณ ระนอง	คณะบริหารธุรกิจ
2. ผศ.ดร.ปริญญา ปราชญานุพร	โครงการบัณฑิตศึกษากการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
3. รศ.ดร.สุวัลลีย์ เปี่ยมปิติ	คณะสถิติประยุกต์
4. ดร.อรวรรณ อนันต์วรณิชย์	กระทรวงพาณิชย์

ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านมา ณ โอกาสนี้ด้วย
